

В.Г. БУЛЬБА, О.В. ПОСТУПНА

РОЛЬ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В СИНЕРГІЇ ВЗАЄМОДІЇ ГРОМАДЯНСЬКОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ ТА ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я: УКРАЇНСЬКИЙ КОНТЕКСТ ТА ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ

Стаття присвячена дослідженню глибоких трансформацій, які відбуваються у сучасному українському суспільстві, зумовлені зовнішніми викликами (повномасштабною російською агресією) та внутрішніми процесами (реформування, євроінтеграція). Аналізується взаємозв'язок між громадянською ідентичністю, охороною здоров'я та публічним управлінням, підкреслюється актуальність теми для консолідації суспільства та ефективності державних інститутів. На основі дослідження розроблено практичні рекомендації для публічного управління щодо використання потенціалу сфери охорони здоров'я для зміцнення громадянської ідентичності та підвищення соціальної згуртованості.

Ключові слова: публічне управління, молодіжна політика, сфера охорони здоров'я, громадянська ідентичність, громадянська активність, освіта, демократичні практики, синергія, державно-приватне партнерство.

V.H. BULBA, O.V. POSTUPNA

THE ROLE OF PUBLIC ADMINISTRATION IN THE SYNERGY OF THE INTERACTION OF CIVIC IDENTITY AND HEALTHCARE: UKRAINIAN CONTEXT AND THEORETICAL AND METHODOLOGICAL FOUNDATIONS

The article is devoted to the study of deep transformations taking place in modern Ukrainian society, caused by external challenges (full-scale Russian aggression) and internal processes (reform, European integration). The relationship between civic identity, healthcare and public administration is analyzed, the relevance of the topic for the consolidation of society and the effectiveness of state institutions is emphasized. Based on the study, practical recommendations for public administration on using the potential of the healthcare sector to strengthen civic identity and increase social cohesion are developed.

Key words: public administration, youth policy, healthcare, civic identity, civic activism, education, democratic practices, synergy, public-private partnership.

Постановка проблеми. Сучасне українське суспільство перебуває на етапі глибоких трансформацій, зумовлених як зовнішніми викликами, зокрема повномасштабною російською агресією, так і внутрішніми процесами реформ та євроінтеграції. Ці зміни ставлять на порядок денний питання про консолідацію суспільства, міцність держави та ефективність її інститутів. У цьому контексті особливої актуальності набуває дослідження взаємозв'язку між громадянською ідентичністю, охороною здоров'я та публічним управлінням.

Отже, обрана тема роботи є надзвичайно актуальною, особливо в умовах сучасної України, адже вона поєднує три критично важливі сфери: громадянську ідентичність, охорону здоров'я та публічне управління. Синергія цих елементів визначає стійкість суспільства, його здатність до розвитку та протистояння викликам.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Незважаючи на значну кількість наукових праць, присвячених окремим аспектам громадянської ідентичності [7; 10; 12; 15; 17; 19; 21], реформуванню системи охорони здоров'я [2-5; 16; 18; 20] та модернізації публічного управління [1; 6; 8; 9; 13; 14], комплексний аналіз синергійної взаємодії цих трьох складових залишається недостатньо вивченим. Існує прогалина у розумінні того, як саме публічне

управління може виступати каталізатором і координатором процесів, що сприяють зміцненню громадянської ідентичності через ефективну систему охорони здоров'я, та навпаки – як сформована громадянська ідентичність впливає на сприйняття та ефективність медичних реформ.

Мета статті – дослідження динаміки взаємодії трьох компонентів – громадянської ідентичності, охорони здоров'я та публічного управління, виявлення впливу публічного управління на їх синергію та розроблення обґрунтованих рекомендацій для подальшого розвитку української держави та суспільства. У цьому контексті основними проблемними питаннями, що потребують наукового осмислення, є:

– вплив війни на формування нової якості громадянської ідентичності українців і визначення механізмів публічного управління у сфері охорони здоров'я, що можуть бути використані для підтримки та посилення цього процесу (умови військового часу створюють унікальний досвід спільного подолання викликів, що безпосередньо впливає на самоідентифікацію громадян, проте, виникає потреба у визначенні того, як державні інституції у медичній сфері можуть сприяти інтеграції цього досвіду в стійку громадянську свідомість, а не лише реагувати на кризові ситуації);

– вплив реформи системи охорони здоров'я, особливо в контексті євроінтеграційних прагнень України, на довіру громадян до держави та їхнє відчуття приналежності до спільноти, тобто на громадянську ідентичність (низький рівень довіри до державних інститутів може гальмувати ефективність реформ; важливо дослідити, чи сприяє покращення доступу до медичних послуг та їх якості формуванню більш активної та відповідальної громадянської позиції);

– визначення найбільш релевантних теоретико-методологічних підходів для аналізу синергійної взаємодії між громадянською ідентичністю та охороною здоров'я під впливом публічного управління (необхідно розробити чи адаптувати аналітичний інструментарій, що дозволить всебічно оцінити причинно-наслідкові зв'язки та виявити оптимальні стратегії публічного управління для досягнення бажаного синергетичного ефекту);

– розроблення практичних рекомендацій, які можуть бути розроблені для публічного управління в Україні щодо використання потенціалу сфери охорони здоров'я для зміцнення громадянської ідентичності та підвищення соціальної згуртованості (вимагає не лише теоретичного осмислення, але й розробки конкретних, адаптованих до українських реалій інструментів і політик).

Виклад основного матеріалу. Виклад основного матеріалу. Повномасштабне вторгнення російських військ 24 лютого 2022 р., безумовно, стало не просто випробуванням для України, а й безпрецедентним каталізатором глибоких трансформацій у громадянській ідентичності українців. Ця війна не лише спричинила переосмислення в українському суспільстві, але й активно сформувала нову, якісно іншу парадигму самоусвідомлення нації. Дослідження Київського міжнародного інституту соціології, що проводилось у липні 2022 р. показало, що 85 % населення України передусім вважають себе громадянами своєї країни, що свідчить про зміцнення громадянської ідентичності в умовах зовнішнього агресії [11]. Ця тенденція є наслідком низки факторів.

Безумовно, одним із ключових факторів є консолідація та консолідація українського суспільства перед спільною зовнішньою загрозою. Загроза національному існуванню та фізичному винищенню змусила українців відкинути суперечності, регіональні відмінності та політичні розбіжності. Натомість, відбулося об'єднання громадян навколо спільних цінностей, цілей і прагнень. Війна показала, що мова, регіон чи етнічне походження не є головними маркерами українськості. На передній план вийшло відчуття громадянської приналежності до Української держави, готовність її захищати та відстоювати суверенітет. Російськомовні українці з півдня і сходу країни так само активно стали на захист суверенітету своєї держави, як і україномовні з центру і заходу. Відбувся новий формат – «спільний ворог – спільна ідентичність». Образ ворога, який прагне знищити українську державу і культуру, чітко окреслив кордони між українцями і росіянами, посиливши внутрішню солідарність. Таким чином, війна

прискорила відмову від будь-яких рудиментів радянської ідентичності та імперських наративів, зміцнюючи проукраїнську, європейську та демократичну орієнтацію.

Другим фактором є розвиток активної громадянської позиції та відповідальності. Війна перетворила значну частину українців з пасивних спостерігачів на активних суб'єктів історичного процесу. Активізація громадянського суспільства, що проявилась у трьох основних аспектах:

– масштабному волонтерському русі;

– участі громадян у територіальній обороні та вступ до лав Збройних Сил України (далі – ЗСУ);

– локальній самоорганізації населення.

Щодо першого аспекту. Волонтерство стало яскравим проявом самоорганізації суспільства, набувши безпрецедентного розмаху. Мільйони людей долучились до допомоги армії, внутрішньо переміщеним особам (далі – ВПО), медикам, рятувальникам. Це не лише закривало критичні потреби, а й формувало відчуття колективної відповідальності та причетності до спільної перемоги.

Другий аспект характеризується організацією добровольчого руху на початку повномасштабного вторгнення, згодом високий рівень готовності захищати свою землю, родину, життя і свою державу продемонструвала мобілізація населення. Це стало вершиною прояву громадянського обов'язку і патріотизму.

Локальна самоорганізація продемонструвала всьому світу, що громадяни України не є пасивними спостерігачами, це активні суб'єкти опору та державотворення. Навіть у найменших громадах люди організовувалися для взаємодопомоги, облаштування укриттів, підтримки своїх захисників. Це зміцнило місцеву ідентичність, яка інтегрувалася у ширшу громадянську ідентичність.

Третій фактор зміцнення громадянської ідентичності в умовах зовнішнього агресії – це переосмислення цінностей та маркерів ідентичності. Дійсно, війна спричинила глибоку переоцінку цінностей та зміну пріоритетів. В узагальненому вигляді вони представлені у табл. 1.

Переоцінка цінностей та пріоритетів, дії органів влади з організації захисту держави і своїх громадян у той чи іншій мірі вплинула на зростання довіри до державних інститутів, хоч і у певних межах, ще стало ще одним фактором зміцнення громадянської ідентичності в умовах війни. До активної фази війни рівень довіри до державних інститутів в Україні був традиційно низьким, однак повномасштабне вторгнення внесли свої корективи. Зокрема, в умовах війни суспільство очікує від держави швидких та ефективних рішень. Здатність публічного управління координувати оборону, забезпечувати життєдіяльність суспільства, надавати допомогу всім, хто цього потребує, значно підвищила рівень довіри як до ЗСУ, Президента України, так і певною мірою до центральних і місцевих органів влади. Для багатьох громадян держава вперше чітко постала як реальний захисник їхнього життя і свободи. Це є фундаментальним для формування міцного зв'язку між громадянином та державою, що є основою

громадянської ідентичності. Ця довіра, хоч і може бути тимчасовим явищем, створює підґрунтя для ефективнішої взаємодії між державою та громадянами.

Таблиця 1. Переоцінка цінностей та зміна пріоритетів в українському суспільстві під впливом зовнішньої агресії

Параметри переоцінки цінностей / пріоритетів	Стислий зміст
Відмова від радянських / постколоніальних наративів	Російська агресія остаточно зруйнувала будь-які ілюзії щодо «братських» народів та «спільної» історії. Це прискорило процеси декомунізації, дерусифікації та остаточного утвердження українського наративу
Цінність свободи та незалежності	Усвідомлення загрози втрати незалежності загострило цінність свободи як фундаментальної основи життя та держави. Це стало однією з головних рушійних сил опору
Гідність та спротив	Здатність українців протистояти значно переважаючому ворогу, незважаючи на жорстокість та руйнування, сформувала глибоке відчуття національної гідності та самоповаги
Посилення ролі української мови та культури	В умовах війни українська мова та культура набули статусу не просто національних атрибутів, а й маркерів опору та ідентичності. Їхнє використання стало усвідомленим вибором, символом непокори та приналежності до українського простору

Джерело: складено авторами

І, нарешті, останнім фактором зміцнення громадянської ідентичності є її формування через колективний травматичний досвід. Мільйони українців пережили втрати, руйнування, евакуацію. Цей спільний досвід, поєднаний з історіями героїзму та стійкості, створює нові елементи колективної пам'яті, які інтегруються в громадянську ідентичність. Безумовно, громадян України усвідомлюють ціну незалежності – свідомість, що незалежність є не даністю, а результатом боротьби та жертв, глибоко вкорінюється в ідентичності.

Отже, війна сформувала нову якість громадянської ідентичності українців, яка характеризується високим рівнем єдності, активною громадянською позицією, посиленням патріотизму, чітким усвідомленням власних цінностей та боротьбою за свободу та гідність. Ця ідентичність є не лише реакцією на зовнішню загрозу, а й

результатом внутрішньої трансформації, що має довгострокові наслідки для українського державотворення та суспільного розвитку. Завдання публічного управління полягає в тому, щоб підтримувати та поглиблювати ці процеси, перетворюючи «воєнну ідентичність» на стійку, проактивну громадянську ідентичність мирного часу.

Слід зазначити, що сфера охорони здоров'я тісно пов'язана зі зміцненням громадянської ідентичності в Україні [4; 7; 10; 16; 18]. Реформи в системі охорони здоров'я, особливо в контексті євроінтеграційних прагнень України, мають потенціал позитивно впливати на довіру громадян до держави та їхнє відчуття приналежності до спільноти. Покращення доступу до медичних послуг та їх якості, а також гармонізація з європейськими стандартами, можуть сприяти формуванню більш активної та відповідальної громадянської позиції. У цих умовах публічне управління у сфері охорони здоров'я не може залишатися виключно технічним інструментом надання медичних послуг. Воно набуває стратегічного значення як один із ключових механізмів формування та зміцнення громадянської ідентичності. Проблемним є виявлення та систематизація цих механізмів. Виділимо деякі найбільш потенційні напрямки.

1. Забезпечення доступності та якості медичних послуг як основи довіри. Усвідомлення, що держава гарантує базове право на здоров'я, особливо в умовах стресу та підвищеного ризику, є фундаментальним для формування лояльності та довіри до державних інституцій. Публічне управління має забезпечити безперервне функціонування медичної системи, доступність медикаментів, кваліфіковану допомогу (включно з психологічною), що є прямим проявом турботи держави про своїх громадян.

2. Формування «громадянина здоров'я» через просвітництво та превенцію. Публічне управління може використовувати освітні та інформаційні кампанії (через ЗМІ, соціальні мережі, освітні заклади) для популяризації здорового способу життя, профілактики захворювань, важливості ментального здоров'я. Це не лише покращує здоров'я нації, але й виховує відповідальність за себе та оточуючих, що є важливою складовою громадянської ідентичності.

3. Залучення громадян до управління у сфері охорони здоров'я. Механізми участі (громадські ради при медичних установах, обговорення медичних реформ, волонтерство в медичній сфері) посилюють відчуття приналежності та співвідповідальності за стан системи. Це трансформує «пасивних пацієнтів» в активних «громадян-стейкхолдерів», які мають вплив на прийняття рішень.

4. Підтримка ветеранів та осіб з інвалідністю як прояв соціальної держави. Системна медична та реабілітаційна допомога військовим та цивільним, які постраждали від війни, є не лише моральним обов'язком, а й потужним фактором формування ідентичності. Це демонструє, що держава цінує своїх захисників та громадян, інтегруючи їх у суспільство та підтримуючи їхню гідність. Цей аспект особливо важливий для запобігання відчуженню та маргіналізації.

5. Розвиток патріотично орієнтованої медичної освіти. Включення елементів національно-патріотичного виховання у професійну підготовку медичних працівників (наприклад, через акцент на самовідданості, служінні народові, медичній етиці в умовах війни) сприяє формуванню не лише фахової, а й глибоко громадянської позиції.

6. Протидія дезінформації у медичній сфері. Публічне управління має активно протистояти дезінформації, що поширюється ворогом і може підривати довіру до медичної системи, створювати паніку та роз'єднувати суспільство. Чітка та прозора комунікація, заснована на фактах, є ключовою для збереження єдності та довіри.

Виходячи з вищезазначеного можна стверджувати, що проблемним питанням є те, що, незважаючи на очевидний вплив війни, українська система публічного управління у сфері охорони здоров'я ще не повною мірою адаптувала свої стратегії та механізми для цілеспрямованого використання цього періоду як можливості для системного зміцнення громадянської ідентичності. Більшість дій є реактивними, а не проактивними, і не завжди вбудовані в єдину стратегію. Таким чином, виникає потреба у дослідженні, як трансформувати вимушену реакцію у свідому та цілеспрямовану політику.

У цілому, аналіз складної синергійної взаємодії між громадянською ідентичністю, охороною здоров'я та публічним управлінням вимагає не просто застосування одного наукового підходу, а інтеграції різних теоретико-методологічних рамок. Проблема полягає у відсутності єдиного, усталеного інструментарію, який би дозволив комплексно вивчати ці взаємозв'язки [6; 8; 9; 13]. Отже, необхідно визначити та обґрунтувати комбінацію підходів, що забезпечить глибину та всебічність дослідження. Для ефективного аналізу цієї теми серед найбільш відомих теоретико-методологічних підходів можна виділити кілька найбільш релевантних та визначити їх суть, зокрема:

- системний підхід дозволяє розглядати суспільство, публічне управління та систему охорони здоров'я як взаємопов'язані елементи однієї великої системи. Зміни в одній частині системи неминуче впливають на інші. Громадянська ідентичність тут постає як інтегративна характеристика системи, що формується під впливом її елементів. Релевантність підходу полягає у тому, що він дозволяє аналізувати цілісність взаємодії, виявляти прямі та зворотні зв'язки (наприклад, як ефективна охорона здоров'я зміцнює ідентичність, і як міцна ідентичність сприяє підтримці реформ у галузі охорони здоров'я) а також дає змогу побачити, як публічне управління функціонує не ізольовано, а як компонент, що взаємодіє з іншими сферами, створюючи синергетичний ефект;

- суть інституційного підходу полягає у фокусуванні на ролі формальних (закони, політики, норми) та неформальних (цінності, традиції, культурні зразки) інститутів у формуванні поведінки акторів та структури взаємодій. Публічне управління розглядається як сукупність інститутів, що

формують правила гри. Релевантність полягає у тому, що цей підхід допомагає зрозуміти, як правові рамки, організаційні структури та регуляторні механізми в системі охорони здоров'я (наприклад, закони про медичну реформу, стандарти надання послуг) впливають на формування громадянської ідентичності; досліджує, як інституційна довіра або недовіра (наприклад, довіра до Міністерства охорони здоров'я України чи місцевої лікарні) впливає на загальне відчуття приналежності до держави;

- у соціокультурному підході підкреслюється значення культурних цінностей, символів, нарративів та соціальних практик у формуванні ідентичності. Здоров'я розглядається не лише як біологічний стан, а й як соціально та культурно обумовлене явище. Релевантність – дозволяє виявити, як спільні цінності, досвід та символи, пов'язані зі здоров'ям (наприклад, роль медиків під час війни, культ здорового способу життя, солідарність у подоланні хвороб), впливають на громадянську ідентичність. Крім того, за допомогою даного підходу аналізується, як публічне управління може використовувати культурні механізми (кампанії, освітні програми) для зміцнення зв'язку між здоров'ям та громадянською відповідальністю;

- управлінський підхід дозволяє проаналізувати ефективність публічного управління з точки зору його здатності досягати поставлених цілей, оптимізувати процеси та залучати різні стейкхолдери. У контексті модернізованого публічного управління акцент робиться на мережевому характері взаємодії та партнерстві. Релевантність цього підходу: дозволяє оцінити конкретні інструменти та практики публічного управління у сфері охорони здоров'я (наприклад, фінансування, цифровізація, децентралізація, партнерства з громадськістю) з точки зору їхнього впливу на формування довіри та громадянської ідентичності. Допомагає визначити, які управлінські рішення призводять до більшої громадянської ефективності;

- конфліктологічний або критичний підхід є найбільш доцільним особливо в умовах війни. Його суть – акцентування уваги на наявності конфліктів інтересів, владних дисбалансів та нерівностей, що можуть впливати на доступ до ресурсів (включно з медичними) та формування ідентичності. В умовах війни цей підхід стає вкрай важливим для аналізу викликів та перешкод у забезпеченні охорони здоров'я, що можуть підривати довіру та ідентичність (наприклад, корупція, несправедливий розподіл ресурсів, недостатнє реагування на травми війни). До того ж, підхід дозволяє ідентифікувати проблемні зони, де публічне управління має діяти особливо рішуче, щоб мінімізувати негативний вплив на громадянську ідентичність.

Проблемність полягає в тому, що кожен із цих підходів, взятий окремо, не дає повної картини. Наприклад, системний підхід може не враховувати вплив конкретних управлінських рішень, а управлінський – не бачити глибинних соціокультурних факторів. Тому для вирішення поставленої проблеми необхідно застосувати

мультидисциплінарний, інтегративний підхід, що передбачає поєднання елементів усіх вищезгаданих рамок. Це дозволить виявити взаємодії як макро-, так і мікрорівні; оцінити як формальні політики, так і неформальні практики та цінності; врахувати динаміку змін під впливом зовнішніх факторів (війни, євроінтеграції); розробити обґрунтовані рекомендації, що враховують складність і багатовимірність проблеми. Такий синтетичний підхід забезпечить глибину аналізу та дозволить не просто описати взаємозв'язки, а й запропонувати дієві механізми впливу публічного управління на формування стійкої громадянської ідентичності через ефективну систему охорони здоров'я в Україні.

Усе вище зазначене дозволяє розробити та запропонувати рекомендації для публічного управління у сфері охорони здоров'я з метою зміцнення громадянської ідентичності та соціальної згуртованості за кількома ключовими напрямками.

По-перше, розвиток системи охорони здоров'я як основи довіри та безпеки. Цей напрямок ґрунтується на:

- забезпеченні універсального доступу до якісних медичних послуг (публічне управління має зосередитися на гарантуванні рівного доступу до медичної допомоги для всіх громадян, незалежно від їхнього матеріального стану, місця проживання чи соціального статусу);

- пріоритеті психічному здоров'ю та реабілітації (в умовах війни особлива увага має бути приділена розробці та впровадженню національних програм психологічної підтримки та реабілітації для ветеранів, їхніх родин, внутрішньо переміщених осіб та всього населення, що постраждало від травматичного досвіду);

- боротьбі з корупцією та підвищенні прозорості (забезпечення прозорості у розподілі ресурсів, закупівлях медикаментів та обладнання, а також нетерпимість до корупції є критично важливими для відновлення та підтримання довіри до медичної системи).

По-друге, використання сфери здоров'я для формування активної громадянської позиції. Відповідними заходами у рамках цього напрямку є:

- ведення просвітницької та інформаційної кампанії (розробка та впровадження національних кампаній з популяризації здорового способу життя, профілактики захворювань та відповідального ставлення до власного здоров'я);

- залучення громадськості до процесів управління (створення ефективних механізмів участі громадян у прийнятті рішень щодо розвитку системи охорони здоров'я на місцевому та національному рівнях (наприклад, через громадські ради, обговорення проєктів політик, пацієнтські організації тощо);

- підтримка волонтерства у сфері охорони здоров'я (держава повинна сприяти розвитку та координації волонтерського руху в медичній сфері, забезпечуючи його ресурсами, навчанням та правовим захистом).

По-третє, розвиток партнерств та міжсекторальної співпраці. Ключовими заходами є:

- співпраця з громадськими організаціями та міжнародними партнерами (активізація та

інституціоналізація співпраці з недержавними організаціями, які працюють у сфері охорони здоров'я, а також з міжнародними фондами та організаціями, що дозволить залучати додаткові ресурси, експертизу та кращі світові практики);

- міжвідомча координація (забезпечення ефективної координації між Міністерством охорони здоров'я України та іншими центральними органами виконавчої влади, наприклад, Міністерством освіти і науки України, Міністерством соціальної політики України, Міністерством у справах ветеранів України, Міністерством культури та інформаційної політики України) для реалізації комплексних програм, що впливають на здоров'я та ідентичність (наприклад, спільні проєкти з фізичної культури, психологічної підтримки у школах, культурних ініціатив для ветеранів та ін.).

По-четверте, використання комунікаційних стратегій. Цей напрям базується на:

- ефективній та прозорій комунікації реформ (чітке, зрозуміле та постійне інформування громадян про цілі, етапи та результати реформ в охороні здоров'я; роз'яснення переваг для пацієнтів, боротьба з дезінформацією та формування реалістичних очікувань);

- створенні позитивних наративів про здоров'я та ідентичність (формування у суспільстві позитивного образу здорового та активного громадянина, який дбає про себе та свою спільноту; використання історій успіху, прикладів волонтерства та героїзму медиків для зміцнення національної гордості та ідентичності).

Отже, розробка практичних рекомендацій має базуватися на глибокому розумінні українського контексту, включати як стратегічні напрямки, так і конкретні дії, спрямовані на посилення синергії між охороною здоров'я та громадянською ідентичністю під ефективним публічним управлінням. Це дозволить не лише покращити здоров'я нації, а й сприятиме побудові міцного, згуртованого та відповідального громадянського суспільства.

Висновки. Підсумовуючи вище сказане можна зазначити, що сфера охорони здоров'я тісно пов'язана зі зміцненням громадянської ідентичності, оскільки покращення доступу до медичних послуг та їх якості, а також гармонізація з європейськими стандартами, можуть сприяти формуванню більш активної та відповідальної громадянської позиції. Публічне управління у сфері охорони здоров'я набуває стратегічного значення як механізм формування та зміцнення громадянської ідентичності через такі напрямки, як забезпечення доступності та якості медичних послуг, формування «громадянина здоров'я» через просвітництво, залучення громадян до управління у сфері охорони здоров'я, підтримка ветеранів та осіб з інвалідністю, розвиток патріотично орієнтованої медичної освіти та протидія дезінформації.

Незважаючи на очевидний вплив війни, українська система публічного управління у сфері охорони здоров'я ще не повною мірою адаптувала свої стратегії для цілеспрямованого використання цього періоду як можливості для системного

зміцнення громадянської ідентичності. Для вирішення цієї проблеми необхідний мультидисциплінарний, інтегративний підхід, що поєднує системний, інституційний, соціокультурний, управлінський та конфліктологічний підходи.

Список джерел інформації

1. Антонова Л.В., Жовнірчик Я.Ф., Штиргов О.М. (2024). Модернізація публічного управління як невід'ємна генеруюча компонента відбудови та розвитку міської інфраструктури = Modernization of public administration as an independent generating component of the construction and development of urban infrastructure. *Інвестиції: практика та досвід*. № 14. лип. С. 201 – 208.
 2. Баранник Л., Сальникова Т. (2022). Медичне страхування у реформуванні системи охорони здоров'я України. *Економіка та суспільство*. Вип. 46. Retrieved from <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2072/2000>
 3. Барзилович А.Д. (2020). Реформування системи охорони здоров'я в Україні: стратегічні аспекти. *Інвестиції: практика та досвід*. № 2/2020. С. 134 – 140. Retrieved from http://www.investplan.com.ua/pdf/2_2020/23.pdf
 4. Бульба В.Г., Федченко С.В. (2024). Державно-приватне партнерство у спорті в умовах війни та повоєнної відбудови: виклики, старі та нові принципи та інститути. *Актуальні проблеми державного управління*. № 2 (65). С. 423 – 443.
 5. Галай В.О. (2022). Стратегія реформування системи охорони здоров'я в Україні. *Аналітично-порівняльне правознавство*. № 6. С. 189 – 194. Retrieved from <http://journal-app.uzhnu.edu.ua/article/view/273738/269079>
 6. Гончарук Н., Чередниченко А. (2022). Модернізація публічного управління в Україні в умовах війни та в поствоєнний період у контексті європейських цінностей. *Аспекти публічного управління*. Т. 10. № 6. С. 46 – 54.
 7. Жаровська О. (2022). Національна ідентичність як складова громадянської культури студентської молоді. *Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету*. Вип. 2. С. 182 – 190.
 8. Крушельницький А.А., Пленцак В.А. (2024). Модернізація публічного управління повоєнного відновлення економіки і ревіталізації територій через механізм реалізації стратегії міжнародної конкурентоспроможності України. *Публічне управління та митне адміністрування*. № 3 (42). С. 33 – 39.
 9. Меляков А.В., Бульба В.Г., Поступна О.В. (2013). Соціальні ініціативи Президента України – модернізація сфери надання соціальних послуг. *Держава та регіони : наук.-виробн. журнал. Серія : Державне управління*. № 4 (44). С. 140 – 144.
 10. Петровська І. (2021). Розробка та апробація опитувальника «Діагностика зрілості та типу громадянської ідентичності особистості». *Проблеми політичної психології*. № 24 (1). С. 222 – 247.
 11. Показники національно-громадянської української ідентичності. Пресреліз підготовлений Заступником директора Інституту соціології НАН України, доктором соціологічних наук С. Дембіцьким. Київський міжнародний інститут соціології. 16.08.2022 р. Retrieved from <https://kiis.com.ua/?lang=ukr&cat=reports&id=1131&page=1&fbclid=IwAR36onMj1hGaja0gVULEGaUrUh9-QWSh0p6q2snCEwp4G1FQJ-dZ5gnhZbw>
 12. Пометун О. (2023). Навчання історії й громадянської освіти як чинник формування національної й громадянської ідентичності учнів в умовах війни та повоєнного розвитку України. *Український педагогічний журнал*. № 2. С. 62 – 72.
- Retrieved from <https://uej.undip.org.ua/index.php/journal/article/view/661/672>
13. Поступна О.В. (2011). Громадівська теорія місцевого самоврядування як теоретична конструкція організації політико-правового інституту народовладдя. *Теорія та практика державного управління* : зб. наук. пр. Х. : Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр». Вип. 2 (33). С. 304 – 310.
 14. Поступна О.В., Торпан М.Ю. (2023). Цифрова трансформація в публічному управлінні освітою: можливості VS загрози. *Публічне управління у сфері цивільного захисту: освіта, наука, практика* : збірник матеріалів міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., м. Харків, 16 березня 2023 р. ; за заг. ред. С. М. Домбровської. Х. : НУЦЗУ. С. 44 – 47.
 15. Рубан А.О. (2022). Теоретико-методологічні основи формування української ідентичності як фактору соціально-політичних змін сучасності. *Актуальні проблеми політики*. № 69. С. 42 – 47.
 16. Сенюк Ю.І., Надюк З.О. (2020). Сучасна державна політика у сфері охорони здоров'я: аналіз реформування системи. *Право та державне управління*. № 2. С. 211 – 220. Retrieved from http://pdu-journal.kpu.zp.ua/archive/2_2020/2_2020.pdf#page=211
 17. Синельников Р.Ю. (2018). Соціально-психологічна програма формування громадянської ідентичності української молоді «Громадянська ідентичність: цілі, ресурси та смисли». *Актуальні проблеми психології*. Т. 1. Вип. 50. С. 64 – 69.
 18. Соколенко Я.В., Харченко Ю.П. (2024). Основні аспекти розвитку механізмів публічного управління в умовах реформування системи охорони здоров'я України. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: право, публічне управління та адміністрування*. № 12. Retrieved from <https://reicst.com.ua/pmdl/article/view/2024-12-02-05/2024-12-02-05>
 19. Толочко С. (2023). Громадянська ідентичність особистості: актуальність формування та виявлення в сучасній Україні. *Advanced Linguistics*. № 11. С. 181 – 191. Retrieved from <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/741863/1/277433.pdf>
 20. Чупрій І.К., Мельник І.В., Чупрій Н.В. (2020). Теоретико-правові аспекти реформування системи охорони здоров'я. *Art of Medicine*. № 1 (13) січень – березень, 2020. С. 170 – 174. Retrieved from <https://art-of-medicine.ifnmu.edu.ua/index.php/aom/article/view/454/402>
 21. *Цивілізаційна ідентичність українства: історія і сучасність* (2022) ; авт. кол.: О. Рафальський (керівник), Я. Калакура (наук. редактор), О. Калакура, М. Юрій. К. : ІПІЕНД ім. І.Ф. Кураса НАН України. 512 с.

References (transliterated)

1. Antonova L.V., Zhovnirchik Ya.F., Shtyrov O.M. (2024). Modernizatsiia publichnogo upravlinnia yak nevidiemna heneruiucha komponenta vidbudovy ta rozvytku miskoi infrastruktury = Modernization of public administration as an independent generating component of the construction and development of urban infrastructure. *Investysii : praktyka ta dosvid*. № 14. lyp. S. 201 – 208.
2. Barannik L., Salnykova T. (2022). Medychne strakhuvannia u reformuvanni systemy okhorony zdorovia Ukrainy. *Ekonomika ta suspilstvo*. Vyp. 46. Retrieved from <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2072/2000>
3. Barzylovych A.D. (2020). Reformuvannia systemy okhorony zdorovia v Ukraini: stratehichni aspekty. *Investysii: praktyka ta dosvid*. № 2/2020. S. 134 – 140. Retrieved from http://www.investplan.com.ua/pdf/2_2020/23.pdf
4. Bulba V.H., Fedchenko S.V. (2024). Derzhavno-pryvatne partnerstvo u sporti v umovakh viiny ta povoiennoi vidbudovy: vyklyky, stari ta novi pryntsypy ta instytuty. *Aktualni problemy derzhavnoho upravlinnia*. № 2 (65). 2024. S. 423 – 443.

5. Halai V.O. (2022). Stratehiiia reformuvannia systemy okhorony zdorovia v Ukraini. Analitychno-porivnialne pravoznavstvo. № 6. S. 189 – 194. Retrieved from <http://journal-app.uzhnu.edu.ua/article/view/273738/269079>
6. Honcharuk N., Cherednychenko A. (2022). Modernizatsiia publichnogo upravlinnia v Ukraini v umovakh viiny ta v postvoiennyi period u konteksti yevropeiskyykh tsinnosti. Aspekty publichnogo upravlinnia. T. 10 № 6. S. 46 – 54.
7. Zharovska O. (2022). Natsionalna identychnist yak skladova hromadianskoi kultury studentskoi molodi. Zbirnyk naukovykh prats Umanskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu. Vyp. 2. S. 182 – 190.
8. Krushelnytskyi A.A., Plientsak V.A. (2024). Modernizatsiia publichnogo upravlinnia povoiennoho vidnovlennia ekonomiky i revitalizatsii terytorii cherez mekhanizm realizatsii stratehii mizhnarodnoi konkurentospromozhnosti Ukrainy. Publichne upravlinnia ta mytne administruvannia. № 3 (42). S. 33 – 39.
9. Meliakov A.V., Bulba V.H., Postupna O.V. (2013). Sotsialni initsiatyvy Prezydenta Ukrainy – modernizatsiia sfery nadannia sotsialnykh posluh. Derzhava ta rehiony : nauk-vyrob. zhurnal. Serii : Derzhavne upravlinnia. № 4 (44). S. 140 – 144.
10. Petrovska I. (2021). Rozrobka ta aprobatyia opytuvalnyka «Diahnostyka zrilosti ta typu hromadianskoi identychnosti osobystosti». Problemy politychnoi psykholohii. № 24 (1). S. 222 – 247.
11. Pokaznyky natsionalno-hromadianskoi ukrainskoi identychnosti. Presreliz pidhotovlenyi Zastupnykom dyrektora Instytutu sotsiolohii NAN Ukrainy, doktorom sotsiolohichnykh nauk S. Dembitskym. Kyivskiy mizhnarodnyi instytut sotsiolohii. 16.08.2022 r. Retrieved from <https://kiis.com.ua/?lang=ukr&cat=reports&id=1131&page=1&fbclid=IwAR36onMj1hGaja0gVULEGaUrUh9-QWSh0p6q2snCEwp4G1FQJ-dZ5gnhZbw>
12. Pometun O. (2023). Navchannia istorii y hromadianskoi osvity yak chynnyk formuvannia natsionalnoi y hromadianskoi identychnosti uchniv v umovakh viiny ta povoiennoho rozvytku Ukrainy. Ukrainskyi pedahohichnyi zhurnal. № 2. S. 62 – 72. Retrieved from <https://uej.undip.org.ua/index.php/journal/article/view/661/672>
13. Postupna O.V. (2011). Hromadivska teoriia mistsevoho samovriaduvannia yak teoretychna konstruktsiia orhanizatsii polityko-pravovoho instytutu narodovladdia. Teoriia ta praktyka derzhavnoho upravlinnia : zb. nauk. pr. Kh. : Vyd-vo KharRI NADU «Mahistr». Vyp. 2 (33). S. 304 – 310.
14. Postupna O.V., Torpan M.Yu. (2023). Tsyfrova transformatsiia v publichnomu upravlinni osvitoiu: mozhlyvosti vs zahrozy. Publichne upravlinnia u sferi tsyvilnoho zakhystu: osvita, nauka, praktyka : zbirnyk materialiv mizhnar. nauk.-prakt. internet-konf., m. Kharkiv, 16 bereznia 2023 r. ; za zah. red. S. M. Dombrovskoi. Kh. : NUTsZU. S. 44 – 47.
15. Ruban A.O. (2022). Teoretyko-metodolohichni osnovy formuvannia ukrainskoi identychnosti yak faktor sotsialnopolitychnykh zmin suchasnosti. Aktualni problemy polityky. № 69. S. 42 – 47.
16. Seniuk Yu.I., Nadiuk Z.O. (2020). Suchasna derzhavna polityka u sferi okhorony zdorovia: analiz reformuvannia systemy. Pravo ta derzhavne upravlinnia. № 2. S. 211 – 220. Retrieved from http://pdu-journal.kpu.zp.ua/archive/2_2020/2_2020.pdf#page=211
17. Synelnykov R.Yu. (2018). Sotsialno-psykholohichna prohrama formuvannia hromadianskoi identychnosti ukrainskoi molodi «Hromadianska identychnist: tsili, resursy ta smysly». Aktualni problemy psykholohii. T. 1. Vyp. 50. S. 64 – 69.
18. Sokolenko Ya.V., Kharchenko Yu.P. (2024). Osnovni aspekty rozvytku mekhanizmiv publichnogo upravlinnia v umovakh reformuvannia systemy okhorony zdorovia Ukrainy. Problemy suchasnykh transformatsii. Serii: pravo, publichne upravlinnia ta administruvannia. № 12. Retrieved from <https://reicst.com.ua/pmtl/article/view/2024-12-02-05/2024-12-02-05>
19. Tolochko S. (2023). Hromadianska identychnist osobystosti: aktualnist formuvannia ta vyjavlennia v suchasni Ukraini. Advanced Linguistics. № 11. S. 181 – 191. Retrieved from <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/741863/1/277433-pdf>
20. Chuprii I.K., Melnyk I.V., Chuprii N.V. (2020). Teoretyko-pravovi aspekty reformuvannia systemy okhorony zdorovia. Art of Medicine. № 1 (13), sichen – berezen, 2020. S. 170 – 174. Retrieved from <https://art-of-medicine.ifnmu.edu.ua/index.php/aom/article/view/454/402>
21. Tsyvilizatsiina identychnist ukrainstva: istoriia i suchasnist (2022) ; avt. kol.: O. Rafalskyi (kerivnyk), Ya. Kalakura (nauk. redaktor), O. Kalakura, M. Yurii. K. : IPIEnD im. I.F. Kurasa NAN Ukrainy. 512 s.

Надійшла (received) 27.05.2025

Відомості про авторів / About the Authors

Булба Володимир Григорович (Volodymyr Bulba) – Навчально-науковий інститут «Інститут державного управління» Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна, доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри права, національної безпеки та європейської інтеграції; Харків, Україна; ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5352-0574>

Поступна Олена Вікторівна (Olena Postupna) – Національний університет цивільного захисту України, доктор наук з державного управління, професор, доцент кафедри менеджменту навчально-наукового інституту управління та безпеки населення; Харків, Україна; ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0622-0966>